

ISSP 2010 – Životní prostředí

Technická zpráva z šetření

Sociologický ústav AV ČR

23. července 2010

Obsah

Úvod	3
Technická zpráva	4
Cílová skupina	4
Velikost výběrového souboru	4
Dotazník	4
Metodika dotazování	4
Popis výběrové procedury	4
Boost soubor – Popis výběrové procedury	7
Organizace terénního sběru dat	7
Kontrola	7
Tvorba vah	8
Analýza návratnosti	9

Úvod

Na základě dohody mezi Sociologickým ústavem AV ČR a firmou Factum Invenio s.r.o. ze dne 3.5.2010 provedla společnost Factum Invenio šetření „ISSP 2010 – Životní prostředí“ na reprezentativním souboru 1428 obyvatel ČR starších 18 let a na boost souboru 413 obyvatel ČR ve věku 15-30 let.

Terénní sběr dat se uskutečnil ve dnech 1.6. 2010 až 30.6. 2010.

Polotevřené otázky č. S23, S27 a S32 byly vypsány, otevřené otázky S11 a S16 byly okódovány podle kódového klíče dodaného SoÚ. Dotazníky pak byly následně dvojitě nahrány. Nahraná data byla verifikována prostřednictvím logických kontrol. Datový soubor SPSS byl opatřen českými popisky bez diakritiky.

Výstupem z výzkumu je:

- datový soubor SPSS pro hlavní soubor
- datový soubor SPSS pro boost soubor
- datový soubor SPSS pro sloučený hlavní soubor a boost soubor
- tato technická zpráva.

Technická zpráva

Cílová skupina

Cílovou skupinou průzkumu hlavního souboru byla populace ČR ve věku **18 a více let**, pro boost soubor populace ČR ve věku 15-30 let.

Velikost výběrového souboru

Do finálního zpracování dat bylo zahrnuto **1428** rozhovorů pro hlavní soubor a **413** rozhovorů pro boost soubor .

Dotazník

Průměrná délka rozhovoru byla **50 minut**.

Metodika dotazování

Průzkum byl realizován metodou osobních standardizovaných rozhovorů – **Face to face**.

Popis výběrové procedury

Průzkum byl realizován pomocí stratifikovaného vícestupňového náhodného výběru. V rámci stratifikace bylo celé území České republiky rozděleno na 58 částí – strat, ve kterých byl realizován třístupňový náhodný výběr. Při prvním stupni výběru byly vybrány základní sídelní jednotky, při druhém stupni domácnosti a při třetím stupni určení jednotlivci – respondenti.

Stratifikace:

Česká republika byla geograficky rozdělena do 58 strat, které byly vzájemně disjunktní a přitom pokrývaly celé území republiky. Tato strata byla definována na základě kombinace čtrnácti krajů a pěti velikostních skupin obcí. Jednotlivé kategorie velikostí obce byly určeny následovně:

1. 0 až 1 999 obyvatel
2. 2 000 až 4 999 obyvatel
3. 5 000 až 19 999 obyvatel
4. 20 000 až 99 999 obyvatel
5. 100 000 a více obyvatel

Výběrový postup:

Výzkum byl prováděn ve všech 58 stratech. Počet respondentů dotázaných v každém stratu proporcčně odpovídal počtu obyvatel žijících na jeho území. Konkrétní počty dotázaných ve všech stratech jsou uvedeny v tabulce.

V prvním stupni výběru byly v rámci každého strata vybrány základní sídelní jednotky, ve kterých bude probíhat dotazování – výběrové body. Tyto byly vybrány z oficiálního seznamu základních sídelních jednotek distribuovaného ČSÚ, pomocí pravděpodobnostního náhodného výběru s vracením (jedna jednotka může být zahrnuta do výběru vícekrát). Pravděpodobnost zahrnutí každé ZSJ do výběru odpovídala počtu obyvatel v ní žijících; tyto počty jsou rovněž k dispozici na stránkách ČSÚ. Počet vybraných základních sídelních jednotek respektoval počet respondentů, kteří mají být v rámci strata dotázáni. Výběr byl nastaven tak, aby na území jednoho výběrového bodu bylo osloveno maximálně 10 respondentů. Abychom dosáhli celkového počtu 1400 kompletních rozhovorů, bylo pro dotazování vybráno 220 základních sídelních jednotek.

Ve druhém stupni výběru byly vybrány domácnosti, v nichž se rozhovory uskuteční. Oporou výběru byla v této fázi databáze adres (domů a bytů) pro příslušné základní sídelní jednotky. Databáze – *Registr budov BUDINFO 1.4* - je k dispozici na stránkách ČSÚ. Při výběru jsme postupovali metodou systematického náhodného výběru.

Konkrétní respondent, s nímž byl rozhovor uskutečněn, byl vybírán v posledním, třetím stupni výběru. Při tomto výběru byly použity Kishovy tabulky.

Kontaktování respondenta

Běžná návratnost při realizaci pravděpodobnostního náhodného výběru je cca 60 - 65%. Průzkum realizovalo 220 tazatelů. Každý dotazoval v rámci jednoho výběrového bodu - přiřazené základní sídelní jednotky. Maximální počet rozhovorů uskutečněných jedním tazatelem tedy nepřekročil hodnotu 10, nejčastěji pak jeden tazatel realizoval 6 rozhovorů. Vzhledem k očekávané návratnosti 60 - 65% bylo nasazení výběru (počet vybraných adres, na nichž má být proveden rozhovor) nadhodnoceno o cca 66%.

Každý tazatel dostal seznam adres k dotazování spolu s konkrétními popisy, koho má na příslušné adrese oslovit (cílový respondent bude identifikován pomocí metody Kishovy tabulky) – tím byl eliminován možný zásah tazatele do výběrového postupu. Jeho úkolem bylo navštívit všechny tyto adresy a uskutečnit rozhovor s vybranými osobami. Pokud při návštěvě adresy nezastihl nikoho doma, vrátil se sem ještě dvakrát v různé dny a v různé denní doby (minimálně 1x o víkendu a 1x ve večerních hodinách). Pokud na dané adrese někoho zastihl, ale nebude to cílová osoba, pokusil se domluvit si s cílovou osobou schůzku (např. požádal o telefonický kontakt na ni, zeptal se, kdy bude cílová osoba doma atd.). Za neúspěšný mohl být rozhovor klasifikován tedy po třech neúspěšných návštěvách domácnosti, nebo v případě, kdy vybraný respondent je sice kontaktován, ale rozhovor odmítne. Při neúspěšném rozhovoru tazatel do speciálního protokolu zaznamenal důvod neúspěchu, tedy zda na adrese nikoho nezastihl, nebo zda se jednalo o odmítnutý rozhovor.

Strata

Kraj	Velikost obce	Počet respondentů v základním souboru	Počet respondentů v boostu
Praha	100.000 a více	168	48
	0 - 1.999	73	21
	2.000 - 4.999	27	7
	5.000 - 19.999	47	14
Středočeský kraj	20.000 - 99.999	27	9
	0 - 1.999	27	6
	2.000 - 4.999	15	5
	5.000 - 19.999	16	2
Jihočeský kraj	20.000 - 99.999	27	8
	0 - 1.999	27	5
	2.000 - 4.999	14	4
	5.000 - 19.999	11	4
Plzeňský kraj	20.000 - 99.999	4	2
	100.000 a více	24	7
	0 - 1.999	6	1
	2.000 - 4.999	6	3
Karlovarský kraj	5.000 - 19.999	15	4
	20.000 - 99.999	17	5
	0 - 1.999	20	6
	2.000 - 4.999	14	3
Ústecký kraj	5.000 - 19.999	27	8
	20.000 - 99.999	50	14
	0 - 1.999	16	4
	2.000 - 4.999	7	1
Liberecký kraj	5.000 - 19.999	14	4
	20.000 - 99.999	3	4
	100.000 a více	23	6
	0 - 1.999	26	8
Hradecký kraj	2.000 - 4.999	7	2
	5.000 - 19.999	20	4
	20.000 - 99.999	19	6
	0 - 1.999	28	10
Pardubický kraj	2.000 - 4.999	7	2
	5.000 - 19.999	20	7
	20.000 - 99.999	14	4
	0 - 1.999	27	7
Vysočina	2.000 - 4.999	4	2
	5.000 - 19.999	15	4
	20.000 - 99.999	19	6
	0 - 1.999	49	15
Jihomoravský kraj	2.000 - 4.999	23	6
	5.000 - 19.999	21	5
	20.000 - 99.999	19	6
	100.000 a více	50	14
Olomoucký kraj	0 - 1.999	28	8
	2.000 - 4.999	13	3
	5.000 - 19.999	14	4
	20.000 - 99.999	16	6
Zlínský kraj	100.000 a více	13	4
	0 - 1.999	25	8
	2.000 - 4.999	13	3
	5.000 - 19.999	17	4
Moravskoslezský kraj	20.000 - 99.999	22	6
	0 - 1.999	25	8
	2.000 - 4.999	16	6
	5.000 - 19.999	24	7
Česká republika	20.000 - 99.999	64	19
	100.000 a více	45	14
		1428	413

Boost soubor – Popis výběrové procedury

Na tento soubor bylo nahlíženo stejně jako na hlavní soubor a z hlediska výběrové procedury bylo postupováno shodným způsobem.

To znamená, že v rámci výzkumu byli osloveni respondenti ve všech 58 stratech. Počet respondentů dotázaných v každém stratu proporčně odpovídal počtu obyvatel věku 15 - 30 let žijících na jeho území. Výběr byl nastaven tak, aby na území jednoho výběrového bodu byli osloveni maximálně 3 respondenti, průměrný počet získaných dotazníků z jednoho výběrového bodu byl 2. Abychom dosáhli celkového počtu 400 kompletních rozhovorů, bylo pro dotazování vybráno 200 základních sídelních jednotek. Aby bylo zajištěno, že tazatel bude schopen nalézt dostatečný počet respondentů dané cílové skupiny, měl každý tazatel na provedení úkolu ve výběrovém bodu k dispozici 10 adres.

Organizace terénního sběru dat

Sběr dat byl organizován tazatelskou skupinou (terénní oddělení) centrálně ze sídla společnosti Factum Invenio. Nejprve byli vybráni tazatelé, kteří se na výzkumu podíleli a několik supervisorů, kteří dohlíželi na hladký průběh dotazování. Tito supervisoři byli v neustálém kontaktu s tazateli a řešili veškeré problémy, které se v průběhu terénního šetření vyskytly (výpadek tazatele, atd.).

Pro účely tohoto výzkumu byli tazatelé speciálně proškoleni prostřednictvím podrobného instruktážního materiálu, který byl vytvořen ve spolupráci se zadavatelem.

Kontrola

Tzatel'ská síť Factum Invenio a kontrola její činnosti

Šetření technikou standardizovaných face-to-face interview provádějí proškolení, stálí tazatelé firmy. Factum Invenio disponuje tazatelskou sítí čítající cca 900 stálých spolupracovníků, rozmístěných ve všech regionech ČR.

Po skončení dotazování bude na 50 % adres, kde byl uskutečněn úspěšný rozhovor, zaslán kontrolní korespondenční lístek, na kterém respondent potvrdí, že rozhovor s ním byl uskutečněn a že dotazování proběhlo podle všech pravidel stanovených asociací ESOMAR (asociace ESOMAR vyžaduje provést kontrolu minimálně 25 % uskutečněných rozhovorů).

Sběr a kontrola pořizovaných dat

Dotazníky byly vizuálně kontrolovány ihned po doručení.

Další kontrolu dotazníků prováděl kodér – kromě kódování otevřených otázek měl za úkol kontrolovat dodržování filtrů a hodnotit práci tazatele.

Provedli jsme dvojí nahrání dat u všech výzkumů (tzv. duple-punching) – data byla do databáze nahrána nezávisle na sobě 2x, obě nahrání byla porovnána a rozdíly opraveny podle skutečného záznamu v dotazníku.

Při nahrání dat se standardně kontrolují povolená maxima a minima u každé otázky.

Všechny filtry v dotazníku byly podrobeny logické kontrole při zpracování dat, kterou provádíme pomocí specializovaného statistického software SPSS. Kromě filtrů byly prostřednictvím SPSS kontrolovány i další logické chyby.

Tvorba vah

Každý ze tří výsledných datových souborů obsahuje tři váhy, které napravují disproporce, které mohly vzniknout jak výběrovou procedurou (větší podíl jedno a dvoučlenných domácností), tak samotným terénním šetřením (návratnost).

První váha je sestavena na základě kombinace charakteristik kraj, velikostní skupina obce a počet členů domácnosti. Tato váha napravuje disproporce vzniklé díky vyšší proporci jedno a dvoučlenných domácností ve výběru. Vyšší podíl jedno a dvoučlenných domácností byl očekávaný a je důsledkem striktně náhodného výběru bez možností náhrady některých typů domácností.

Konstrukce druhé váhy je založena na dorovnání proporcí kraje, velikostní skupiny obce, pohlaví, věku a vzdělání.

Poslední váha pak kombinuje přístupy první a druhé váhy a dorovnává proporce vzhledem ke kraji, velikostní skupině obce, velikosti domácnosti, pohlaví, věku a vzdělání.

Analýza návratnosti

Kromě samotného nalezení správného respondenta a následného dotazování bylo úkolem tazatele zapsat výsledky návštěv ve všech domácnostech. Následující tabulka poskytuje informace o návratnosti a o důvodu případného neuskutečnění rozhovoru.

Výsledek návštěvy – Základní soubor	Počet	%
Rozhovor	1428	64,9%
Prázdná adresa, neplatná adresa (zbořené domy), na adrese není soukromý byt	37	1,7%
Adresa, která nemohla být použita z jiných než výše zmíněných důvodů	13	0,6%
Vybranou adresu se nepodařilo kontaktovat	31	1,4%
Vybraného respondenta se nepodařilo kontaktovat	26	1,2%
Vybraný respondent v průběhu dotazování mimo bydliště – dlouhodobá nepřítomnost	73	3,3%
Vybraný respondent je příliš nemocný/nezpůsobilý se výzkumu účastnit	28	1,3%
Vybraný respondent neovládá dostatečně češtinu	11	0,5%
Osobní odmítnutí vybraného respondenta na vybrané adrese	376	17,1%
Odmítnutí v zastoupení – tj. rozhovor odmítla jiná osoba než vybraný respondent	128	5,8%
Jiná odmítnutí na vybrané adrese	7	0,3%
Jiná reakce vedoucí k neuskutečnění rozhovoru	9	0,4%
Rozhovor nedokončen	2	0,1%
Nezpracované adresy	31	1,4%
Celkový počet startovacích adres	2200	100,0%

Výsledek návštěvy – Boost	Počet	%
Rozhovor	413	20,7%
Prázdná adresa, neplatná adresa (zbořené domy), na adrese není soukromý byt	29	1,5%
Adresa, která nemohla být použita z jiných než výše zmíněných důvodů	16	0,8%
Vybranou adresu se nepodařilo kontaktovat	26	1,3%
Vybraného respondenta se nepodařilo kontaktovat	6	0,3%
Vybraný respondent v průběhu dotazování mimo bydliště – dlouhodobá nepřítomnost	24	1,2%
Vybraný respondent je příliš nemocný/nezpůsobilý se výzkumu účastnit	6	0,3%
Vybraný respondent neovládá dostatečně češtinu	7	0,4%
Osobní odmítnutí vybraného respondenta na vybrané adrese	176	8,8%
Odmítnutí v zastoupení – tj. rozhovor odmítla jiná osoba než vybraný respondent	39	2,0%
Jiná odmítnutí na vybrané adrese	4	0,2%
Jiná reakce vedoucí k neuskutečnění rozhovoru	6	0,3%
Rozhovor nedokončen	2	0,1%
Nezpracované adresy	29	1,5%
Adresa bez respondenta dané cílové skupiny	1217	60,9%
Celkový počet startovacích adres	2000	100,0%

U některých výsledků návštěvy se dále vyskytovali konkretizace důvodů neuskutečnění návštěvy. Jednalo se o tyto důvody:

Adresa, která nemohla být použita z jiných než výše zmíněných důvodů - úmrtí, chybí zvonek, chata, nebo chalupa

Jiná odmítnutí na vybrané adrese – odmítání výzkumů, málo času, požadavek na odměnu

Jiná reakce vedoucí k neuskutečnění rozhovoru – agresivní jednání respondenta nebo někoho jiného v domácnosti